

Kézi mobileszközök használata és hatásuk a könyvtári szolgáltatásokra

A számítástechnikában és a hálózati technikában bekövetkezett változások következtében a könyvtári szolgáltatások megváltoztak. A kézi mobileszközök, mint a *PDA (personal digital assistant = kézisámítógép)* vagy a webes mobiltelefonok terjedése indokolta teszi annak vizsgálatát, vajon a könyvtári szolgáltatásokat is elérhetővé kell-e tenni ezeken az eszközökön? A *Washington State University (WSU)* könyvtárhasználói körében végzett kutatás azt vizsgálta, van-e igény a könyvtári katalógus mobileszközön való használatára.

Korábbi kutatások szerint a könyvtárral kapcsolatos tevékenységek közül leggyakrabban a katalógus elérését, dokumentumok olvasását, adatbázis és olvasható referenzanyagok elérését említették a megkérdezettek. A PDA-t az egyetemi dolgozók referenzeszközként, a hallgatók pedig e-könyvek és weboldalak olvasására használnák. Leginkább abban a lehetőségben látnak gyakorlati előnyt, hogy az adatbázisban és a katalógusban végzett keresések eredményét letöltenék, a keresést elmentenék. Újbóli kapcsolódáskor a korábbi keresés végrehajthatna és a PDA-n elmentett találati halmaz aktualizálódna. A használók által említett tartalmak többségénél a PDA-n történő elérés a könyvtár számára pluszköltséget jelent.

A korábbi kutatásokban a megkérdezettek közül csak kevésnek volt mobileszköze, azóta azonban jelentősen megnőtt az arányuk. Az *ALA (American Library Association)* jelentése szerint 2007-ben az egész világon már több mint 115 millió mobileszközt szállítottak.

Az USA könyvtárai figyelnek az új felhasználói igényekre, és már elindítottak a kézi mobileszközökre fejlesztett alkalmazásokat. Ilyen például a *WSU* könyvtáraiban az *Innovative* integrált könyvtári rendszer *AirPAC* csomagja, amely

csökkentett webkereső funkcióval és kisképernyőn való megjelenítéssel rendelkezik.

Módszer

A *WSU* könyvtárhasználói körében végzett vizsgálat célja annak felmérése volt, hogy a használók el akarják-e érni a könyvtári OPAC-ot kisképernyőn, valamint, hogy milyen hatással vannak az egyetemi könyvtárakra a mobileszközök. A kutatók kérdőívet szerkesztettek, amelyet kétféle, online és nyomtatott formában is elérhetővé tettek.

Eredmények

Az online kérdőívet 84-en töltötték ki, nyomtatott formában pedig 122-en adtak választ a kérdésekre. A válaszadók több mint fele egyetemista, 18-24 év közötti volt, és rendelkezett legalább egy vagy mindkét eszközzel (PDA és mobiltelefon). Egyik mobileszköze sem volt ezzel szemben a megkérdezettek 37,4%-a.

A kutatás eredményei szerint a válaszadók 45,2%-a használná a könyvtári katalógust mobileszközön, függetlenül attól, hogy éppen volt-e webes mobileszköze. Az ilyen készülékkel nem rendelkezők 42%-a nem használná készülékét az OPAC elérésére, míg a webes mobileszközzel rendelkezők 58,4%-a használná a könyvtári katalógust ilyen eszközön is. Többen megemlítették, hogy a webes mobileszköz használata költséges, ezért nem használnák.

Megállapítások

A kérdőívek szerint tehát van igény és érdeklődés a könyvtári katalógus mobileszközön történő

használatára, azonban a WSU könyvtáraiban használt AirPAC vagy hasonló IKR megoldások költségesek. A felmérés szerint a használat nem lenne olyan mértékű, hogy a könyvtárak ilyen fejlesztést finanszírozzanak.

Bár a mobil eszközök piaca folyamatosan nő, a nagyobb képernyővel rendelkező eszközök használata (pl. laptop, netbook) még mindig túlsúlyban van. 2007-es adatok szerint az Egyesült Államokban a hallgatók 66,4%-ának volt laptopja, PDA-ja azonban csak 15,7%-uknak.

A mobil eszközök fejlesztése folyamatos, és mivel wi-fi kapcsolatra is alkalmasak, és egyre több alkalmazás érhető el ezeken, várható a nagyobb mértékű elterjedése. Az új termékekre, mint az iPhone, iPod touch, BlackBerry, már könnyen letölthetők, tárolhatók, megtekinthetők PDF dokumentumok, és egyéb Microsoft Office fájlok. Tekintettel a piac előrejelezhető fejlődésére, első sorban egyetemi környezetben várható az eszközök terjedése; a könyvtáraknak fel kell készülni arra, hogy szolgáltatásaikat ezeken is nyújtani tudják. A kérdés az, hogy melyek legyenek elérhetőek így is. Van már példa katalógus elérésére (Innovative AirPAC), a könyvtári szolgáltatások palettája azonban ennél szélesebb.

Jó példákat láthatunk az Egyesült Államokban, ahol több könyvtárban már mobil eszközökön is elérhetőek egyes szolgáltatások. Ilyen például a népszerű *Worldcat.org* (www.worldcat.org/m) szolgáltatás, amely az OCLC mobil keresőfelületén érhető el. Természetesen az összes funkció, amit a normál weboldal kínál, nem használható kisképernyős mobil eszközön.

A *Washington DC Public Library*-ban iPhone/iPod touch alkalmazás van, amely lehetővé teszi a felhasználóknak a katalógusban történő keresést, előjegyzés készítését, valamint információ lekérdezését a tagkönyvtárak elérhetőségéről. Néhány intézmény saját maga fejlesztett weblapjához mobil interfészt, például a *North Carolina State University* könyvtárai. Lehetővé tették a katalógus keresését, információ kapható a könyvtár publikus számítógépeinek elérhetőségéről, a könyvtár nyitvatartási idejéről stb. (www.lib.ncsu.edu/m/index.html).

Vannak olyan intézmények, amelyek weboldaluk szöveges elérését teszik lehetővé, ezek használata mobil eszközön is könnyebb.

Hasznos szolgáltatást nyújt a *Harvard University* könyvtárainak mobil oldala (<http://hcl.harvard.edu/mobile/>) is: itt valós idejű információt kaphatunk a kampuszon lévő könyvtárak nyitva tartásáról.

A hagyományos feladatokon túl egy könyvtár számtalan egyéb szolgáltatást is nyújt felhasználói számára. Ilyenek például: elektronikus kiadványok, linkfeloldók, nyílt repozitóriumok, külső adatbázisok által használt OPAC adatok, nyilvános adatbázisok, mint az Open WorldCAT és az Orbis/Cascade Alliance's Summit katalógusok elérése – ezek fejlesztése lehetséges és hasznos a mobilelérés érdekében.

A mobil- és a kisképernyős eszközök használóit nem lehet figyelmen kívül hagyni a jövőben, ezért az ilyen eszközökön elérhető könyvtári szolgáltatások is egyre fontosabbá válnak. A könyvtárak és más információszolgáltatást nyújtó intézmények számára ezért megkerülhetetlen minőségi szolgáltatásaik fejlesztése, hogy azok mobil eszközön is elérhetővé váljanak.

Irodalom (válogatás az eredeti cikkből)

GARRISON, J.A. – ANDERSON, T.L. – MacDONALD, M.H. – SCHARDT, C.M. – THIBODEAU, P.L.: Supporting PDAs: the experience of a health sciences library. = *Library Hi Tech*, 21. köt. 4. sz. 2003. p. 412–418.
Innovative Interfaces (n.d.), "AirPAC"
(www.iii.com/pdf/lit/eng_airpac.pdf)

KROSKI, Ellyssa: Mobile devices. = *Library Technology Reports*, 44. köt. 5. sz. 2008. p. 10–15.
(www.techsource.ala.org)

McCULLOUGH, J.: Redesigning library applications for pdas: ILS vendor perspective. = *Library Hi Tech*, 21. köt. 4. sz. 2003. p. 393–399.

SPIRES, T.: Handheld librarians: a survey of librarian and library patron use of wireless handheld devices. = *Internet Reference Services Quarterly*, 13. köt. 4. sz. 2008. p. 287–309.

/CUMMINGS, Joel: The use of handheld mobile devices: their impact and implications for library services. = *Library Hi Tech*, 28. köt. 1. sz. 2010. p. 22–40./

(Naszados Edit)